

Beslut om stärkt skydd, utökning och ny skötselplan för naturreservatet Bräkentorp i Ljungby kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Kronobergs län utökar naturreservatet Bräkentorp på så sätt att gränsen för naturreservatet nu ska vara den gräns som anges i bifogad karta (bilaga 1).

Länsstyrelsen upphäver beslutet om naturreservatet Bräkentorp daterat den 24 januari 1969 med ärendenummer IIIR11-32-66 (bilaga 3) i den del som avser syfte och föreskrifter.

Länsstyrelsen beslutar att nedan angivna syfte och föreskrifter ska gälla för reservatet.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård.

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- Bräkentorpsåsen och dess omgivningar med tall- och lövskogar samt öppna miljöer bevaras,
- Prästebodaån och andra mindre vattendrag och våtmarker med tillhörande sumpskogar bevaras,
- det rörliga friluftslivet ska ges möjlighet till naturupplevelser.

Syftet ska uppnås genom att:

- områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som reglerar skogsbruk, markavvattning och olika typer av exploatering,
- skogen i huvudsak formas av naturliga processer, vilka kan efterliknas genom naturvårdande skötsel. Genom skötsel ska tall och löv gynnas och livsmiljöer för växt- och djurlivet kan nyskapas,
- solexponerade ytor med grus och sand bevaras och nyskapas,
- den naturliga hydrologin återställs genom att diken och vattendrag inom området restaureras,
- lämpliga åtgärder för att främja upplevelsevärdena vidtas.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller annan jordart
2. borra, spränga, schakta, gräva, dämna, dika, dikesrensa, fylla ut, tippa, anordna upplag eller utföra annan liknande åtgärd på land eller i vatten

Undantag: Tillfälligt upplag i samband med skötselåtgärder får ske.

3. anlägga väg, parkeringsplats eller vändplats
4. uppföra byggnad, ledning, mast, kraftverk, brygga eller annan anläggning
5. avverka, gallra, beskära, röja, så, plantera träd eller buskar eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller skada enskilda träd eller buskar
6. skada, ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grenar
7. sprida bekämpningsmedel, gödsel, kalk eller annat jordförbättringsmedel
8. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera ut arter på land eller i vatten
9. utfodra vilt eller anlägga åtel

Undantag: Saltsten för vilt får sättas upp.

Följande åtgärder är förbjudna att vidta utan Länsstyrelsens tillstånd:

10. bedriva tävlings-, övnings- eller lägerverksamhet
11. sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel, konstföremål eller liknande

Undantag: Jaktpass får markeras med skylt

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla:

1. utmärkning av reservatsgräns

2. att skötsel utförs som behövs för att bevara och utveckla naturvärdena:
 - a. restaurering och skötsel av skog inbegripande röjning, gallring, sådd/plantering av naturligt förekommande träd och buskar samt frihuggning av träd
 - b. tillskapande och utplacering av död ved (inkl. död ved från områden utanför reservatet), veteranisering, flytt av vindfällan
 - c. restaurering av hydrologin genom att lägga igen diken samt restaurera vattendrag
 - d. naturvårdsbränning i gräs- och skogsmark
 - e. bekämpning av invasiva och/eller främmande arter eller göra åtgärder för att begränsa inhemska arter som hotar naturvärdena i området
 - f. bete
 - g. uppsättning av fågel-, fladdermus- och insektsholkar
 - h. utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter
 - i. skapande av jordblottor för att gynna växt- och djurliv
 - j. uppsättning av fågel-, fladdermus- och insektsholkar eller boplattformar
3. att anordningar för allmänheten i form av parkeringsplats, informationstavla, strövstig, spänger, rastplats, eldplats, vindskydd, dass, utsiktsplattform, utkikstorn och brygga iordningsställs
4. åtgärder för vetenskaplig undersökning med tillstånd från Länsstyrelsen
5. tillfälliga upplag i samband med skötselåtgärder
6. användning av brukningsväg eller tillfälligt körstråk i den utsträckning som behövs för att utföra skötselåtgärder enligt skötselplan.

Ljungby kommun ansvarar för att skötselåtgärder enligt ovan och som specificeras i fastställd skötselplan utförs.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. skada naturföremål eller ytbildning, till exempel genom att gräva, borra, måla eller mejsla

2. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar
3. plocka, skada eller gräva upp örter, svampar, mossor, lavar eller andra växter annat än plockning av enstaka exemplar av icke-fridlysta arter. Bär och matsvamp får plockas för husbehov
4. samla in insekter, snäckor, maskar eller andra ryggradslösa djur annat än enstaka exemplar av icke-fridlysta arter
5. framföra eller parkera motordrivet fordon eller släpvagn annat än på anvisad väg och anvisad iordningställd parkeringsplats
6. parkera eller ställa upp husvagn, husbil eller liknande mellan kl. 00.00 och 05.00
7. tälta utanför anvisad tältplats,
8. elda utanför anvisad eldningsplats,
9. förtöja eller använda vattenskoter
Undantag: Användning av vattenskoter är tillåten vid sjöräddning eller annat samhällsnyttigt ändamål.
10. störa eller skada djurlivet t.ex. genom närgånget uppträdande vid bo- eller lekplats.

Följande åtgärder är förbjudna att vidta utan Länsstyrelsens tillstånd:

11. vetenskaplig undersökning
12. sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel, konstföremål eller liknande
13. bedriva tävlings-, övnings eller lägerverksamhet

Föreskrifterna hindrar inte:

- förvaltaren eller den som arbetar på förvaltarens uppdrag att utföra de åtgärder som framgår av ovan angivna B-föreskrifter som behövs för reservatets vård eller uppföljning av bevarandestatus.
- akuta reparationsåtgärder på ledning. Träd som fallit eller grenar som kapats vid åtgärder ska inte tas bort från utan flyttas inom naturreservatet.
- normalt underhåll av ledning och ledningsgata samt borttagande eller ersättning av ledning.
- normalt underhåll av vägar och stigar. Träd som fallit eller grenar som kapats vid underhåll får flyttas inom naturreservatet.

Föreskrifterna under C gäller omedelbart, även om de överklagas.

Med Länsstyrelsens tillstånd enligt föreskrifterna ovan avses inte en dispensprövning utan endast att Länsstyrelsen i skriftlig form kan ge sitt tillstånd till en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt.

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bland andra miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturmiljölagen.

Skälen för beslutet

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden, naturtyperna åsbarrskog (9060) och svämlövskog (91E0), samt värden för rörligt friluftsliv.

Områdets högsta naturvärden ligger i den välbevarade rullstensåsen och intilliggande isälvsavlagring med äldre tallskog. Fuktiga miljöer kring Prästebodaån, ett par mindre gölar samt Bräkentorpasjön bidrar med variation och mångformighet. Området ligger i ett kommunalt fritidsområde och har stora värden för friluftslivet. Tre vandringsleder löper genom utökningsområdet.

Redogörelse för ärendet

1966 ansökte den dåvarande privata fastighetsägaren inom området om tillstånd till grustäkt på en del av Bräkentorpsåsen. Ärendet avgjordes den 24 januari 1969 genom Länsstyrelsens beslut att tillåta grustäkt i en del av ansökningsområdet och förklara en annan del av åsen som naturreservat. I naturreservatet förbjöds grustäkt medan visst skogsbruk tilläts. Länsstyrelsen förordnade i beslutet den dåvarande fastighetsägaren som förvaltare av naturreservatet. Någon grustäkt i området utanför naturreservatet i enlighet med Länsstyrelsens beslut förefaller dock aldrig ha påbörjats av fastighetsägaren. Den 2 juli 1969 förvärvades området av Ljungby kommun, som därmed övertog ansvaret för förvaltning av naturreservatet.

Ärendets beredning

I mars 2024 påbörjade Länsstyrelsen dialogen med fastighetsägaren Ljungby kommun om mer moderna föreskrifter, syfte och skötselplan samt utökning av naturreservatet.

Förslaget till beslut och skötselplan skickades den 8 maj 2025 till sakägare som förelades att komma in med eventuella erinringar.

Myndigheter, ideella föreningar med flera har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Ljungby kommun har sedan starten av arbetet med att revidera beslut och skötselplan för naturreservatet Bräkentorp under 2024 kontinuerligt deltagit i dialogen med Länsstyrelsen kring utformningen av reservatets föreskrifter och skötselåtgärder. Länsstyrelsen och Ljungby kommun har genomfört flera möten i fält för att diskutera det nya beslutets upplägg och skötselinriktning. Kommunen har under processens gång framfört synpunkter bland annat kring hur yngre skogsbestånd ska skötas, hur död ved över stigar ska hanteras samt vilka föreskrifter och skötselåtgärder som ska gälla för områdets omfattande friluftsliv. Eftersom dessa synpunkter hanterats under processens gång avstår kommunen från att lämna ytterligare synpunkter i sitt slutliga yttrande.

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt enligt presenterat underlag och tillstyrker förslaget till stärkt skydd, utökning och ny skötselplan för naturreservatet.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Eftersom Länsstyrelsen och Ljungby kommun (i egenskap av fastighetsägare och reservatsförvaltare) under processens gång haft dialog om utformningen av beslut och skötselplan för området och det föreligger samsyn kring hur området ska skyddas och skötas finns det efter remittering av förslaget inget ytterligare behov av förändring av beslutets slutliga utformning.

Länsstyrelsens bedömning

Bräkentorpsåsen är en välbevarad rullstensås omgiven av andra mindre isälvsavlagringar. Den norra delen domineras av lövskog medan den södra delen i huvudsak har ett tränskikt av tall med inslag av uppväxande gran. Längs åsen finns spår av mindre täkter som utgör solbelysta slänter värdefulla för insektslivet. Någon större grustäkt har dock aldrig kommit till stånd.

Öster om åsen rinner Prästebodaån söderut. Ån omges av svämlövskogar av stort värde för fågellivet. Väster om åsen ligger ett stråk med våtmarker i huvudsak bevuxna med tallskog. Längs Bräkentorpsjöns stränder finns områdets äldsta tallar. Längst i

väster finns lövsumpskogar i anslutning till sjön samt på torrare partier grova ekar i anslutning till åkermark utanför reservatet. En torplämning samt två gravfält med höggravsättningar är öppna och solbelysta kulturmiljöer som är värdefulla för insektslivet genom blommande vegetation och exponerad sand och grus. Sälg finns spritt i hela området och bidrar också till värden för faunan.

Det befintliga naturreservatet och hela utökningsområdet har i länets naturvårdsprogram erhållit klass 2 i en tregradig skala.

Den del av rullstensåsen som ligger inom utökningsområdet men utanför det ursprungliga naturreservatet är registrerad som ett objekt med höga naturvärden i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

Genom att stärka skyddet i det befintliga naturreservatet förbättras förutsättningarna att långsiktigt bevara gammal skog i området. Genom att utöka naturreservatet skyddas även omgivande skog och en mosaik av andra naturmiljöer. Då reservatet ursprungligen bildades som tre mindre och från varandra åtskilda delområden förbättrar utökningen förutsättningarna för friluftslivet genom att reservatet blir större, sammanhängande och erbjuder fler vackra och intressanta naturmiljöer för besökare.

Beslutet om stärkt skydd i naturreservatet där skogsbruk tidigare varit tillåtet, utökning av området samt beslut om ny skötselplan (bilaga 2) innebär bättre förutsättningar att bedriva naturvårdande skötsel och därmed att bevara och utveckla områdets naturvärden. Befintligt syfte och föreskrifter är i behov av revidering i enlighet med föreliggande beslut. Beslutet innebär att reservatet bibehåller ett minst lika starkt skydd för biologisk mångfald, naturmiljö samt friluftshintressen. Länsstyrelsen anser därför att det finns synnerliga skäl att upphäva beslutet om naturreservat från den 24 januari 1969 avseende de delar som anges i detta beslut.

Området behöver skyddas mot avverkning och exploatering som kan skada naturvärdena och missgynna friluftslivet. Skogen är i behov av naturvårdsåtgärder då naturvärdena i nuläget hotas av att gran expanderar på bekostnad av tall och lövträd och av att skogen förtätas och blir mindre variationsrik. Hydrologin i området är påverkad av dikningar och rätningar av naturliga vattenflöden. Skötselåtgärder möjliggörs i och med detta beslut om utökning av naturreservatet, stärkt skydd samt ny skötselplan för området.

Beslutet följer regionala och nationella riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv". Målen uppfylls genom att totalt 41,4 ha produktiv skogsmark undantas från skogsproduktion i naturreservatet.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Utökningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Utökningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I enlighet med vad som sägs i 4 § andra stycket förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bestämmelser om skydd för naturen finns i 7 kap. miljöbalken (MB) och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FO).

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB skall i ett beslut om att bilda naturreservat anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet (inskränkning i pågående markanvändning). Enligt 7 kap. 5 § MB får Länsstyrelsen

meddela beslut om ytterligare inskränkningar i ett naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat får Länsstyrelsen enligt 7 kap. 6 § MB förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att vissa för skyddet nödvändiga åtgärder utförs inom reservatet.

Enligt 7 kap. 7 § MB får länsstyrelsen helt eller delvis upphäva tidigare beslut om naturreservat med föreskrifter som har meddelats enligt 7 kap. 4-6 §§, om det finns synnerliga skäl.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett naturreservat och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av Länsstyrelsen enligt 7 kap. 30 § MB och 22 § förordningen om områdesskydd (FO), om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Länsstyrelsen ska enligt 3 § FO fastställa en skötselplan för reservatet. Planen anger de långsiktiga målen för skötseln av området och föreskriver vilka åtgärder som ska vidtas för att nå dessa mål.

Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt 7 kap. MB ska enligt 25 § hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i detta kapitel får därför inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Uppgifter om naturreservatet

Tabell 1. Administrativa data.

Naturreservatets namn	Bräkentorp
NVR-id	2002379
Län	Kronoberg
Kommun	Ljungby
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket, men kan komma att föreslås i framtiden.
Socken	Tutaryd och Södra Ljunga
Lägesbeskrivning	5 kilometer öster om Ljungby
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets västdel
Huvudsaklig objektkategori	G, Terrängformer/geologi
IUCN-kategori	III, Naturmonument
Fastigheter och ägarkategori	Bräkentorp 2:12, 3:1, 4:13, 4:18 Ljungby kommun
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Bräkentorp S:1 Väg
	Bräkentorp GA:2 Väg
	Bräkentorp FS:1 Fiske
Sakägare	Enligt bilaga 4
Areal	Totalareal: 92 hektar, varav 54,6 hektar landareal och 37,4 vatten enligt Nationell MarktäckeData.
Förvaltare	Ljungby kommun

Beskrivning av området

Naturreservatet Bräkentorp ligger på mark som historiskt tillhört Bräkentorps säteri, vars byggnadsbestånd revs under 1970-talet. Området har ägts och förvaltats av Ljungby kommun som en del i ett större friluftsområde sedan 1969, vilket också är året då det ursprungliga naturreservatet bildades.

Naturreservatet från 1969 omfattade tre mindre delområden om sammanlagt 9 hektar. Genom beslut om utökning av området tiofaldigas reservatets storlek och omfattar därmed hela norra halvan av Bräkentorpasjön och skogsområdet norr därom.

Hela landområdet är gammal kulturmark och har en gång brukats som ängsmark. Människans närvaro i trakten går mycket långt tillbaka i tiden och naturreservatet innehåller två gravfält.

Området omfattar en stor mängd naturtyper i form av en rullstensås bevuxen med barrskog, ett mindre vattendrag omgivet av lövskog, en större sjö med blandskog längs stranden och en mindre göl med sumpskog kring. Friluftslivet är rikt med många anläggningar och besökare.

Bräkentorpsåsen är en del av en mycket omfattande isälvsavlagring som sträcker sig långt utanför naturreservatet i nord-sydlig riktning. Geologin är till stora delar intakt med en tydlig getryggsås bevuxen med i söder barrdominerad skog och i norr mest löv. Öster om åsen rinner Prästebodaån, en del av Lillån inom avrinningsområdet för Helge å. Längs ån växer lövskog.

Väster om Bräkentorpsåsen ligger ett omfattande område med ömsom sumpskog, ömsom grusiga kullar med barr- och lövskog. Längst i väster, strax utanför naturreservatet, ligger resterna av Bräkentorps säteri, där idag ett besökscentrum för området finns.

Bräkentorpasjön har till stor del sandiga stränder med flera lokaler för den starkt hotade växten klockgentiana. Under sensommaren samsas den blå blomman med badgäster från Ljungby med omnejd. Förutom bad finns ett omfattande fritidsfiske och många besökare vandrar eller paddlar genom området.

Delar av området påverkades kraftigt av stormen Gudrun 2005 och här finns idag yngre skog som genom detta beslut och skötselplan ska införlivas i naturreservatet och förvaltas i syfte att stärka naturvärden och friluftsliv i området som helhet.

Kungörelse

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. I detta fall för vi in kungörelsen i tidningen Smålänningen. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen. Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Arnholm med naturskyddshandläggare Love Eriksen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Carin Lamme Lindh, avdelningschef Maria Levin, enhetschef Maria Unell och miljöjurist Henrik Skanert medverkat.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om bildande av naturreservatet Bräkentorp den 24 januari 1969 med ärendenummer IIIR11-32-66
4. Sakägareförteckning och sändlista
5. Överklagandehänvisning

Karta till beslut för
naturreservatet Bräkentorp
i Ljungby kommun